

tidligt
Tysk på skemaet

Aabenraa
Kommune

Tysk fra 3. klasse i Aabenraa Kommune

Danmarks største eksportmarked, Tyskland, åbner sig lige på den anden side af landegrænsen mod syd.

I grænsekommunen Aabenraa sætter vi tysk på skoleskemaet fra 3. klasse, så eleverne styrker deres opmærksomhed på tysk sprog og kultur og bliver klædt på til jobmarkedet i grænseregionen.

Desuden styrker vi tysklærernes kompetencer og bidrager til at udvikle nye kompetence-, færdigheds- og vidensmål for tysk fra 0. til 4. klasse.

Den ambitiøse indsats er en del af projektet Tidlig tysk i Aabenraa og Tønder Kommune, som er et samarbejdsprojekt mellem de to kommuner og UC SYD og Center for Mindretalspædagogik i Haderslev. I Tønder Kommune undervises eleverne i tysk fra 0. klasse.

Projektet er støttet af A.P. Møller Fondens folkeskoledonation med et beløb på 1.325.000 kr.

Klar til et liv i grænseregionen

I Aabenraa Kommune ønsker vi at være et dynamisk grænseområde med internationalt udsyn. Det er en del af den vision, som byrådet har formuleret for Aabenraa Kommune i vækstplanen 2018, Sund vækst. Den vision omsætter vi bl.a. til handling ved at skabe sundhed og læring i kommunens folkeskoler.

I 2014 besluttede byrådet, at tysk skal være obligatorisk i kommunens skoler fra 3. klasse.

Samme år vedtog Børne- og Uddannelsesudvalget som følge af folkeskolereformen en ambitiøs plan for kompetenceudvikling af folkeskolens lærere, som tidlig sprogstart i tysk er en del af. De tidlige sprogfærdigheder skal bidrage til at styrke samspillet mellem Danmark og Tyskland.

Tyskundervisningen gik i gang i skoleåret 2015-2016. I første omgang skal projektet fokusere på elevernes opmærksomhed mod tysk sprog og kultur. På længere sigt skal projektet gavne regionen erhvervsmæssigt og kulturelt. Tilsammen klæder det eleverne på til at bo og arbejde i grænseregionen.

Tysk åbner døren til erhverv og kultur i grænselandet

De tysksproglige kompetencer, som børnene får med fra 3. klasse, gavner både dem og erhvervs- og kulturlivet i grænselandet.

**Tyskland er Danmarks største eksportmarked,
og i Aabenraa Kommune har vi en unik position
som grænsekommune.**

Vi har vilje til virksomhed og vil, at vores virksomheder har gode vilkår og klarer sig godt. Vores beliggenhed giver virksomhederne direkte adgang til markeder i begge lande, og virksomhederne kan trække på de to landes arbejdsmarkeder. Læg dertil infrastrukturen med E45 i Danmark og A7 i Tyskland samt lufthavnen i Sønderborg.

Vi arbejder også for at styrke og udvikle de kulturelle bånd i grænselandet bl.a. gennem Kulturaftalen Sønderjylland-Schleswig. Et par af indsatsområderne er at fremme interkulturelle kompetencer hos børn, unge og voksne og styrke talentudviklingen blandt børn og unge på tværs af kulturelle, sociale og geografiske grænser.

Tæt partnerskab styrker projektet

Projektet med tidlig tysk er udviklet i tæt samarbejde mellem Aabenraa Kommune, Tønder Kommune, UC Syd, Center for Mindretalspædagogik i Haderslev og A. P. Møller Fonden.

I Aabenraa Kommune har vi skræddersyet et 3-årigt kompetenceudviklingsprojekt, hvor én tyskfaglig lærer fra hver skole opkvalificeres og uddannes til at vejlede og supervisere sine kolleger.

Det er UC SYD, der varetager den overordnede projektledelse og er leverandør af undervisningsforløb til lærerne.

Center for Mindretalspædagogik bidrager til den faglige udvikling af projektet med viden om, hvad det vil sige, at børn og unge i et nationalt mindretal vokser op med flere sprog og kulturer.

- 1 = Eins
- 2 = Zwei
- 3 = drei
- 4 = Vier
- 5 = fünf
- 6 = sechs
- 7 = sieben
- 8 = acht
- 9 = neun
- 10 = Zehn
- 11 = Elf
- 12 = zwölf

- 0 = null
- 13 = Drei Zehn
- 14 = Vier Zehn
- 15 = Fünf Zehn
- 16 = sechs Zehn
- Zehn

- 17) Sieb Zehn
- 18) acht

Fangleg: fangen
 Terming: Würfeln
 Kort: Karten
 basketball: basket

Mein name ist Digant

Politiske og faglige ambitioner går hånd i hånd

Projekt Tidlig tysk i Aabenraa og Tønder Kommune er et eksempel på, hvordan politiske visioner og lærerfagligt arbejde kan forenes, så man opnår nytænkende resultater.

Politisk er idéen om at indføre tyskundervisning i 0. klasse i Tønder Kommune og i 3. klasse i Aabenraa Kommune udtryk for ægte sønderjysk vilje til at gå egne veje og fremme forudsætningerne for udvikling i Sønderjylland.

Lærerfagligt er udviklingen af nye konkrete mål for tyskfaget i de mindste klasser udtryk for lokalt fagligt engagement og ambitioner på tyskfagets vegne.

Med afsæt i et arbejde af professor Jens Rasmussen fra DPU, Danmarks institut for Pædagogik og Uddannelse og A. P. Møller Fonden har en arbejdsgruppe bestående af tre lærere fra Aabenraa, to lærere fra Tønder, en lektor og en projektleder fra UC SYD hen over foråret 2016 udarbejdet nye kompetence-, færdigheds- og vidensmål for tysk fra 0. til 4. klasse. Undervisningsministeriet har fungeret som sparringspartner på udviklingen af målene.

Nye læringsmål for tysk

I projektet Tidlig tysk i Aabenraa og Tønder Kommune har de to kommuner, UC SYD og A. P. Møller Fondens folkeskoledonation udviklet nye kompetence-, færdigheds- og vidensmål for tysk fra 0. til 4. klasse.

Målene viser, hvad eleverne skal kunne efter 2. og 4. klassetrin, og de kan anvendes, uanset om børnene starter med tysk i 0. eller 3. klasse.

I de mindste klasser foregår meget af undervisningen gennem leg, mens børnene fra 3. klasse har et højere kognitivt niveau, da de har haft engelsk fra 1. klasse. Målene kan også anvendes i andre kommuner.

Målene er udviklet efter samme skabelon, som Undervisningsministeriet benytter til at beskrive mål for andre fag.

Undervisningsministeriets forenklede Fælles Mål fastlægger læringsmål for tysk fra og med 5. klasse. Fra 2014 blev tyskundervisning obligatorisk fra 5. klassetrin som led i folkeskolereformen. Tidligere startede tyskundervisningen fra 7. klasse.

Mundtlig kommunikation

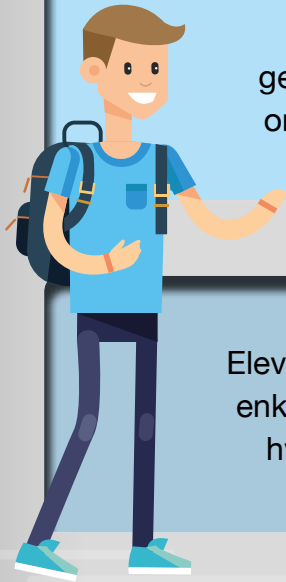
Kompetencemål

Efter 2. klassetrin

Eleven kan forstå og gentage korte sætninger om nære emner på tysk

Efter 4. klassetrin

Eleven kan deltage i korte og enkle samtaler om konkrete hverdagsemner på tysk

Færdigheds- og vidensmål

Lytning

Efter 2. klassetrin

FASE ▼

1

Eleven kan forstå korte, faste fraser

Eleven har viden om faste fraser og rytmiske mønstre

FASE ▼

2

Eleven kan forstå korte instruktioner, spørgsmål og beskrivelser

Eleven har viden om enkle sproghandlinger

Efter 4. klassetrin

FASE ▼

3

Eleven kan forstå hovedindholdet i korte fortællinger

Eleven har viden om visuel støtte til lytteforståelse

FASE ▼

4

Eleven kan forstå formål med og væsentlige detaljer i fortællinger om konkrete, kendte emner

Eleven har viden om nøgleord og fraser til hjælp for forståelsen

Færdigheds- og vidensmål

Samtale

Efter 2. klassestrin

FASE ▼

1

Eleven kan deltage i sproglege

Eleven har viden om tysksprogede lege

FASE ▼

2

Eleven kan forstå og besvare enkle spørgsmål ved hjælp af faste fraser

Eleven har viden om enkle spørgende fraser

Efter 4. klassestrin

FASE ▼

3

Eleven kan deltage i enkle, forberedte dialoger om nære emner med støtte

Eleven har viden om støttemateriale

FASE ▼

4

Eleven kan deltage i enkle, forberedte samtaler om nære emner med støtte

Eleven har viden om enkle fraser til at reagere på det sagte

Færdigheds- og vidensmål

Præsentation

Efter 2. klasstrin

FASE ▼

1

Eleven kan præsentere enkle sange, rap, rim og remser i kor

Eleven har viden om sprog, rytme og bevægelse

FASE ▼

2

Eleven kan med støtte og forberedelse beskrive en genstand med enkelte ord

Eleven har viden om beskrivende sprogbrug

Efter 4. klasstrin

FASE ▼

3

Eleven kan kort fortælle om sig selv

Eleven har viden om ord og fraser til at præsentere sig selv

FASE ▼

4

Eleven kan med støtte kort tale om nære emner

Eleven har viden om støtteteknikker til præsentation

Færdigheds- og vidensmål

Sprogligt fokus

FASE ▼

1

Eleven kan efterligne hyppige ord og fraser med tysk udtale

Eleven har viden om de hyppigste ord, fraser og tysk sprogtoner og udtale

FASE ▼

2

Eleven kan forstå de hyppigste ord og fraser inden for nære emner

Eleven har viden om betydningsfelter i ordforråd

FASE ▼

3

Eleven kan forstå enkle bydende, spørgende og fremsættende sætninger

Eleven har viden om enkle intonationsmønstre ved forskellige sproghandlinger

FASE ▼

4

Eleven kan anvende de hyppigst forekommende ord og fraser

Eleven har viden om ordklasserne navneord, udsagnsord, tillægsord og forholdsord

Efter 2. klassetrin

Efter 4. klassetrin

Færdigheds- og vidensmål

Kommunikationsstrategier

FASE ▼

1

Eleven kan mime for at få sit budskab igennem

Eleven har viden om at udtrykke sig gennem kropssprog

FASE ▼

2

Eleven kan appellere om hjælp til kommunikation

Eleven har viden om måder at søge hjælp på gennem gestik og enkelt sprog

FASE ▼

3

Eleven kan anvende kommunikationsstrategier med udgangspunkt i sine sproglige ressourcer

Eleven har viden om teknikker til at udnytte sine sproglige ressourcer

FASE ▼

4

Eleven kan anvende simple gættestrategier i forståelse af ukendt ordforråd

Eleven har viden om enkle gættestrategier

Efter 2. klassetrin

Efter 4. klassetrin

Færdigheds- og vidensmål

Sproglæringsstrategier

FASE ▼

1

Eleven kan lære sprog ved at gentage fraser i rytme

Eleven har viden om gentagelse som støtte til sprogtilegnelse

FASE ▼

2

Eleven kan bruge visuel støtte til at lære ordforråd

Eleven har viden om ikke-sproglige strategier til ordforrådstilegnelse

FASE ▼

3

Eleven kan udnytte ressourcer fra andre sprog

Eleven har viden om transparente ord og strukturer

FASE ▼

4

Eleven kan udvise mod ved at deltage aktivt i sproglige aktiviteter

Eleven har viden om sproglig aktivitet som adgang til sprogtilegnelse

Efter 2. Klassetrin

Efter 4. Klassetrin

Skriftlig kommunikation

Kompetencemål

Efter 2. klassetrin

Eleven kan genkende og afskrive hyppige ord og udtryk fra nære emner på tysk

Efter 4. klassetrin

Eleven kan forstå og skrive hyppige ord og udtryk samt korte tekster om nære emner på tysk

Færdigheds- og vidensmål

Læsning

Efter 2. klassestrin

FASE ▼

1

Eleven kan afkode hyppige tyske ord med billedstøtte

Eleven har viden om ordbilleder, der ligger tæt op ad dansk

FASE ▼

2

Eleven kan afkode hyppige tyske ord med billedstøtte

Eleven har viden om ordbilleder, der ligger tæt op ad dansk

Efter 4. klassestrin

FASE ▼

3

Eleven kan læse korte instruktioner og beskrivelser

Eleven har viden om overførselsteknik fra lytning til læsning

FASE ▼

4

Eleven kan forstå hovedindholdet af enkle, fortællende tekster

Eleven har viden om billedstøtte og ordlister til læseforståelse

Færdigheds- og vidensmål

Skrivning

Efter 2. klassestrin

FASE ▼

1

Eleven kan lege med
tysk skriftsprog

Eleven har viden om
enkelt skriftsprog

FASE ▼

2

Eleven kan lege med
tysk skriftsprog

Eleven har viden om
enkelt skriftsprog

Efter 4. klassestrin

FASE ▼

3

Eleven kan anvende
enkle ord og korte
vendinger

Eleven har viden om
enkle ord og korte
vendinger

FASE ▼

4

Eleven kan, med
billedstøtte, anvende
enkle ord og sætninger

Eleven har viden om
enkle sætninger

Færdigheds- og vidensmål

Sprogligt fokus

FASE ▼

1

Eleven kan sammensætte små tekster ved hjælp af kendte ord og billeder

Eleven har viden om enkle sætnings-skabeloner

Efter 2. klassetrin

FASE ▼

2

Eleven kan sammensætte små tekster ved hjælp af kendte ord og billeder

Eleven har viden om enkle sætnings-skabeloner

Efter 4. klassetrin

FASE ▼

3

Eleven kan producere små tekster ved hjælp af kombination af ord og billeder

Eleven har viden om enkle sætnings-skabeloner

FASE ▼

4

Eleven kan producere små tekster ved hjælp af kombination af ord og billeder

Eleven har viden om enkle sætnings-skabeloner

Færdigheds- og vidensmål

Sproglæringsstrategier

FASE ▼

1

Eleven kan genkende skrevne, tyske ord

Eleven har viden om tysk skriftsprog i hverdagen

Efter 2. klassetrin

FASE ▼

2

Eleven kan genkende skrevne, tyske ord

Eleven har viden om tysk skriftsprog i hverdagen

Efter 4. klassetrin

FASE ▼

3

Eleven kan anvende billeder i sin kommunikationsstrategi

Eleven har viden om billeders muligheder som kommunikationsstrategi

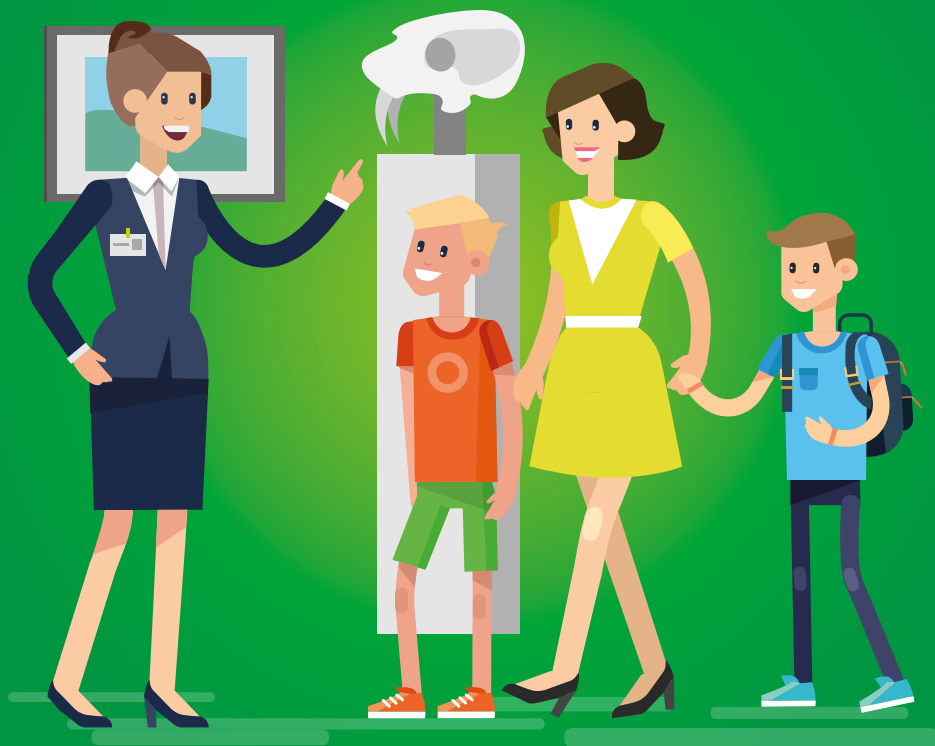
FASE ▼

4

Eleven kan anvende billeder i sin kommunikationsstrategi

Eleven har viden om billeders muligheder som kommunikationsstrategi

Kultur og samfund

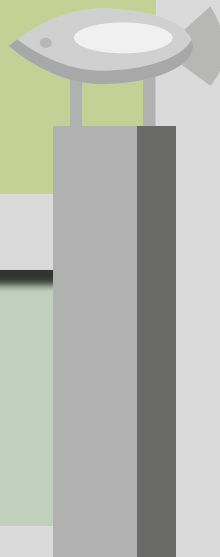
Kompetencemål

Efter 2. klasses trin

Eleven har kendskab til
børns hverdag
i tysksprogede lande

Efter 4. klasses trin

Eleven kan genkende
alderssvarende eksempler på
børns hverdag og traditioner
i tysksprogede lande/kulturer

Færdigheds- og vidensmål

Interkulturel kontakt

Efter 2. klassestrin

FASE ▼

1

Eleven kan deltage i lege og sange fra tysksprogede kulturer

Eleven har viden om børnetraditioner fra tysksprogede områder

FASE ▼

2

Eleven kan deltage i lege og sange fra tysksprogede kulturer

Eleven har viden om børnetraditioner fra tysksprogede områder

Efter 4. klassestrin

FASE ▼

3

Eleven kan forstå små historier for og om børns hverdag fra tysksprogede kulturer

Eleven har viden om børnekultur i tysksprogede områder

FASE ▼

4

Eleven kan forstå små historier for og om børns hverdag fra tysksprogede kulturer

Eleven har viden om børnekultur i tysksprogede områder

Færdigheds- og vidensmål

Kulturforståelse

Efter 2. klassesettrin

FASE ▼

1

Eleven kan genkende tysk i forskellige sammenhænge

Eleven har kendskab til tysk som nabosprog

FASE ▼

2

Eleven kan genkende tysk i forskellige sammenhænge

Eleven har kendskab til tysk som nabosprog

Efter 4. klassesettrin

FASE ▼

3

Eleven er nysgerrig efter at høre om forskellige eksempler på tysksproget børnekultur

Eleven har viden om forskellige eksempler på tysksproget børnekultur

FASE ▼

4

Eleven er nysgerrig efter at høre om forskellige eksempler på tysksproget børnekultur

Eleven har viden om forskellige eksempler på tysksproget børnekultur

Færdigheds- og vidensmål

Kulturmøder

FASE ▼

1

Eleven kan genkende enkle genrer på tysk. Eleven kan synge forskellige tyske børnesange og kender til rim og remser

Eleven har viden om tyske sange, rim og remser

FASE ▼

2

Eleven kan genkende enkle genrer på tysk. Eleven kan synge forskellige tyske børnesange og kender til rim og remser

Eleven har viden om tyske sange, rim og remser

FASE ▼

3

Eleven kan genkende enkle genrer og anvende enkle medier på tysk. Eleven kan synge forskellige tyske børnesange og kender til rim og remser

Eleven har viden om tyske sange, rim, remser og enkle medier

FASE ▼

4

Eleven kan genkende enkle genrer og anvende enkle medier på tysk. Eleven kan synge forskellige tyske børnesange og kender til rim og remser

Eleven har viden om tyske sange, rim, remser og enkle medier

Efter 2. klassetrin

Efter 4. klassetrin

Fakta om projektet

I marts 2015 bevilligede A.P. Møller Fondens folkeskoledonation et beløb på 1.325.000 kr. til projekt Tidlig tysk i Aabenraa og Tønder Kommune.

Projektet har to spor, som fokuserer på kompetenceudvikling af tysklærerne i de to kommuner gennem uddannelsesforløb på diplomniveau, campforløb og temadage.

I Aabenraa Kommune får én tysklærer fra hver af kommunens skoler en vejlederuddannelse, så han eller hun kan supervisere sine kolleger i at undervise i tidlig sprogindlæring. I Tønder Kommune fokuseres der på direkte tyskfaglig opkvalificering af lærerne. I efteråret 2017 og foråret 2018 etablerer lærerne i Aabenraa Kommune en kompetenceenhed, som kan understøtte dette formål.

Målet med projektet i Aabenraa Kommune er, at 9. klasseseleverne opnår et karaktergennemsnit på 7,75 ved eksamen i 2022.

Formelt afsluttes projektet med en videndelingskonference i efteråret 2018.

I Aabenraa Kommune er projektet forankret i Børn og Skole, Skole og Undervisning. Du er velkommen til at kontakte skolechef Lars Hende Svenson for mere information på tlf. 7376 7017, mail lhen@aabenaar.dk

Dänische Schüler im Grenzgebiet lernen früher Deutsch

In Aabenraa Kommune möchten wir Teil eines dynamischen Grenzgebiets mit internationalem Ausblick sein. Diese Ambition gehört zur Vision des Stadtrats und ist im Wachstumsplan 2018 als "Gesundes Wachstum" festgehalten.

2014 hat der Stadtrat sich deshalb dazu entschlossen Deutsch als obligatorisches Schulfach ab der dritten Klasse in allen Schulen in Aabenraa Kommune einzuführen.

Ziel ist es, dass die Sprachfähigkeiten, die die Schüler durch den frühen Kontakt mit der Deutschen Sprache erlangen, zu einer gestärkten kulturellen und kommerziellen Zusammenarbeit zwischen Dänemark und Deutschland beitragen.

Die ambitionierte Initiative ist Teil des Projektes „Tidlig tysk i Aabenraa og Tønder Kommune“ (frühzeitig Deutsch), einer Zusammenarbeit zwischen Aabenraa Kommune, Tønder Kommune, University College SYD und dem Institut für Minderheitenpädagogik. In Tønder Kommune lernen die Schüler Deutsch schon ab der Vorschulklasse (0.Klasse).

Das Projekt unterstützt darüber hinaus Deutschlehrer dabei neue Kompetenzen zu erlangen und trägt zur Entwicklung von neuen Zielsetzungen im Deutschunterricht bei.

Das Projekt wird mit 1.325.000 Dänischen Kronen vom A.P. Møller Fonden unterstützt.

A.P. Møller Fondens folkeskoledonation

A.P. Møller Fondens bestyrelse besluttede i 2013 at donere en milliard kroner til at styrke undervisningen i den danske folkeskole. Den ekstraordinære donation markerede 100-året for Fondens mangeårige formand, Hr. Mærsk Mc-Kinney Møller.

Med donationen ønsker Fonden at bidrage til at højne elevernes læring og trivsel ved bredt at støtte opkvalificering og efteruddannelse af lærere, pædagoger og skoleledere samt udvikling af undervisningsmetoder og hjælpemidler.

De første projektbevillinger blev uddelt i 2014, hvor 200-året for undervisningspligten i Danmark blev markeret. I de første fire ansøgningsrunder har fonden modtaget i alt ca. 450 ansøgninger, hvoraf 106 er blevet imødekommet med et samlet bevillingsbeløb på godt 407 mio. kr.

Se mere om A.P. Møller Fondens folkeskoledonation på www.apmollerfonde.dk/folkeskolen